

ІНТЕГРОВАНЕ НАВЧАННЯ УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ ОСВІТНЬОЇ ТА АНГЛОМОВНОЇ МОВЛЕННЕВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Арина Фрумкіна

кандидат філологічних наук, доцент, завідувач кафедри германських та східних мов і перекладу

Міжнародний гуманітарний університет, вул. Фонтанська дорога, 33, Одеса, Україна, 65000, frumkina@onua.edu.ua

ORCID: 0000-0003-2635-685X

Представлено проблему інтегрованого навчання учнів молодших класів. Розкрито сутність поняття «інтегроване навчання». Визначено етапи навчання учнів молодших класів малюванню засобами англійської мови, виокремлено особливості кожного етапу навчання. Установлено, що етапами навчання учнів молодших класів малюванню засобами англійської мови є такі: перший етап – *контурно-зображувальний*, метою якого є навчити учнів малювати різнокольорові лінії, геометричні фігури, орнаменти з елементів геометричних фігур; контури листя, квітів та тварин та розуміти англійське мовлення вчителя щодо виконання всіх зображальних дій. Окрім того, на цьому етапі вивчаються англійські букви, звуки, їх написання та транскрибування для формування навичок техніки читання та письма за основним кодом; другий етап – *предметно-зображувальний*, метою якого є навчити учнів малювати навколишні предмети в їх лінійному зображенні за зразком та навколишні предмети в типових для них місцях в їх об'ємному зображенні з опорою на зразок і розуміти англійське мовлення вчителя щодо виконання всіх зображувальних дій та розфарбовування малюнків. Окрім того, на цьому етапі формуються навички техніки читання та письма на основі читання голосних та приголосних, що відрізняються від основного коду, читання слів за правилами озвучування буквосполучень; третій етап – *творчо-зображувальний*, метою якого є навчити учнів малювати предмети побуту, меблі, природи в об'ємному зображенні з незвичайними творчими елементами, створювати сюжетні малюнки з урахуванням реальних ситуацій, створювати сюжетні композиції з урахуванням фантастичних взаємозв'язків різних предметів, а також розуміти англійське мовлення вчителя щодо виконання всіх зображальних дій, розфарбовування малюнків та техніки малювання запрограмованих малюнків. Окрім того, на цьому етапі проходить розширення словникового запасу учнів та вивчення необхідних граматичних конструкцій для їх застосування в іншомовній предметно-мовленнєвій діяльності.

Ключові слова: інтегроване навчання, навчання малюванню засобами англійської мови, етапи інтегрованого навчання, учні початкової школи.

Актуальність роботи. Одним з основних завдань сучасної освіти є удосконалення системи навчання та виховання учнів початкових класів як фундаментальна основа підготовки молоді до їхньої подальшої продуктивної життєдіяльності. Для успішного вирішення цього завдання необхідна суттєва реконструкція початкової шкільної освіти у вимірі сучасних концептуальних вимог Нової української школи. Суть удосконалення процесу навчання відображена у Законі України «Про освіту» № 2145-VIII від 05.09.2017, Державному стандарті початкової освіти № 87 від 21.02.2018 і Концепції державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 р., які акцентують на інтегрованому процесі навчання учнів предметної та іншомовної мовленнєвої діяльності. Для успішної реалізації державної політики у сфері реформування освіти ми розробили власну концепцію інтегрованого навчання молодших школярів.

Аналіз наукових праць із теми дослідження та обґрунтування власних поглядів щодо вирішення окреслених завдань. В аспекті інтегрованого навчання різних дисциплін ми врахували результати досліджень таких учених, як С. Гончаренко, В. Ільченко, Ю. Мальований, які визначили інтегровані компоненти змісту освіти; О. Савченко, яка встановила дидактичні особливості інтегрованих уроків із навчання образотворчого мистецтва і математики, образотворчого мистецтва і природознавства, образотворчого мистецтва і художньої праці, образотворчого мистецтва і народознавства; Н. Бібік та Н. Коваль, які розробили принципи побудови інтегрованого курсу «Людина і світ»; М. Вашуленко, котрий довів доцільність інтегрування різних видів мовленнєвої діяльності у процесі вивчення рідної мови. У подальшому ці наукові праці стали підґрунтям для розроблення практичних курсів інтегрованого навчання предметів, які викладаються в початковій школі, а саме: інформатики і української мови, інформатики і читання, інформатики

і математики, інформатики і образотворчого мистецтва, у дослідженнях О. Білоус, О. Величко, Н. Сінопальнікової; образотворчого мистецтва і природознавства, української мови і природознавства, основ здоров'я і української мови, основ здоров'я і читання – у працях Т. Борисової, Н. Коваль, Л. Добровольської, Н. Можасової, О. Муращенко. Така форма інтегрованого навчання забезпечувала учням цілісність сприйняття оточуючої дійсності й одночасне поглиблене засвоєння змісту кожного предмета.

Не применшуючи переваги жодної з вищевказаних концепцій інтегрованого навчання, зауважимо, що представлене поєднання предметів не торкалося опанування іноземної мови, значущість використання якої постійно збільшується. Ми для інтегрованого навчання молодших школярів вибрали предмет «Малювання» як найменш теоретичну та найбільш практичну розвиваючу діяльність та передбачаємо, що навчання малюванню має здійснюватися іноземною мовою з метою організації штучного іншомовного середовища для створення умов реального спілкування іноземною мовою, а також досягнення вмінь малювання відповідно до затверджених програм із цього предмета.

Таким чином, **метою роботи** є інтегроване навчання учнів початкової школи освітньої та англійської мовленнєвої діяльності.

Завдання роботи такі: 1) охарактеризувати поняття «інтегроване навчання»; 2) визначити етапи навчання учнів молодших класів малюванню засобами англійської мови; 3) розглянути особливості кожного етапу навчання учнів молодших класів малюванню засобами англійської мови.

Методами дослідження є аналіз педагогічної, дидактичної та методичної літератури з проблеми, що розглядається, для теоретичного обґрунтування моделі навчання учнів молодших класів малюванню засобами англійської мови; педагогічне моделювання.

Матеріал і результати досліджень. Для того щоб розпочати розроблення відповідної моделі навчання учнів молодших класів малюванню засобами англійської мови, що й виступає кінцевою метою нашого дослідження, уважаємо за потрібне визначити спочатку поняття «інтегроване навчання».

У загальному значенні поняття «інтеграція» (від. лат. *integer* – цілий) визначається як процес упорядкування, структурування внутрішньогрупових відношень єдності, загальних цінностей,

оптимізації (Словник-довідник з професійної педагогіки, 2006). На думку вчених (Н. Антонов, С. Боднар, А. Коломієць, О. Савченко, А. Фрумкіна), «інтеграція» трактується як об'єднання кількох навчальних предметів в один, у якому наукові поняття пов'язані загальним змістом та методами викладання. Під інтегрованим навчанням професор Р. Мартинова розуміє «...синтез двох процесів навчання в одну процесуальну спільність, що дозволить одночасне набуття знань та розвиток умінь у двох видах діяльності: професійній та іншомовній. Інтегровані вміння припускають здатність вивчення інтегрованого курсу на матеріалі іноземної мови з домінуючою увагою на змісті курсу та контролює увагу на іншомовній мовленнєвій діяльності» (Мартинова, 2010, с. 82). Отже, інтегроване навчання розуміється нами як об'єднання двох процесів навчання в одну процесуальну спільність, у якій вони пов'язані загальним змістом та методами викладання, що дозволяє одночасне набуття знань та розвиток умінь у двох видах діяльності: професійній та іншомовній.

Представимо нашу спробу змоделювати процес навчання учнів молодших класів малюванню засобами англійської мови, у якому передбачається одночасне засвоєння різного за сутністю матеріалу. З одного боку, презентований матеріал пов'язаний із навчанням певного шкільного предмету, а з іншого – із навчанням англійської мови для вираження суті цього предмету. Тож «...молодший школяр виступає водночас суб'єктом двох видів діяльності, які є провідними в процесі його іншомовної освіти: навчальної діяльності (лінія діяльнісного розвитку) та іншомовної мовленнєвої діяльності (лінія комунікативного розвитку)» (Бігич, 2010, с. 8).

Модель навчання учнів молодших класів малюванню засобами англійської мови, що пропонується, охоплює такі етапи, які відповідають трьом етапам виконання предметно-образотворчих дій: контурно-зображувальному, предметно-зображувальному та творчо-зображувальному (Програма «Образотворче мистецтво для загальноосвітніх навчальних закладів, 1–4 класи», 2016).

Представлена послідовність етапів навчання малювання враховує труднощі основного предмету, тобто від малювання простих ліній та їх з'єднання в геометричні фігури, орнаменти до зображення простих предметів (листя, квітів, тварин) на основі зразка, а від них – до зображення сюжетних малюнків на основі творчого

сприйняття навколишньої дійсності. У цьому разі допоміжний предмет, яким є іноземна мова, обслуговує таке предметне навчання, тому в ньому неможливо було врахувати лінгвістичну складність лексичного та граматичного матеріалу, що вивчається. Це зумовило необхідність із перших уроків вимовляти такі слова, як: *фломастери – felt-tip pens, акварель – watercolours, кольорові олівці – coloured pencils, квадрат – square, прямокутник – rectangle, коло – circle*, що значно ускладнює набуття фонетичних знань та розвиток відповідних фонетичних умінь. Окрім того, даний матеріал є активним і вимагає не лише його сприйняття на слух та розуміння, а й вимови учнями. Складність початку навчання посилюється і тим, що учні не знають англійської звуко-літерної системи, не можуть записати матеріал, що вивчається, а звідси, прочитати його і самостійно повторити в позаурочний час.

У цій статті ми спробуємо вперше в інтегрованому курсі навчання представити методiku, яка нівелює названі труднощі у процесі навчання дітей без будь-якого іноземного лінгвістичного досвіду.

Перший етап – контурно-зображувальний полягає у тому, щоб навчити учнів малювати: 1) різнокольорові лінії; 2) геометричні фігури; 3) орнаменти з елементів геометричних фігур; 4) контури листя, квітів та тварин. Усі ці малюнки підлягають розмальовуванню, а дії щодо їх створення підлягають коментуванню англійською мовою. Це досягається шляхом реалізації триблочного процесу навчання, а саме: 1) сприйняття фраз класно-урочного побуту для розуміння мови та дій учителя; 2) слухання та повторення мови вчителя, пов'язаної з виконанням образотворчих дій для їх коментування; 3) вивчення англійських букв, звуків, їх написання та транскрибування для формування навичок техніки читання та письма за основним кодом, а також навчання читання та продукування простих зразків побутової та предметної мови. Зауважимо, що, згадуючи поняття «основний код», ми керуємося концепцією навчання техніці читання та письма, запропонованої В. Плахотником. Вона полягає у чіткій структуризації існуючих основних правил англійського читання та запису слів, що читаються. Учений запропонував починати навчання техніки читання та письма зі слів із повною звуколітерною відповідністю: одній літері відповідає звук, що є для неї найбільш характерним, тобто її основний звуковий код (Плахотник, 1978). Згідно із цим кодом, голосні озвучуються за закритим

типом складу, а приголосні, наприклад «с», «h», «g», «q», «s» – як: [k], [h], [g], [kw], [s]. Такий підхід має низку переваг, а саме: читати і писати слова, у яких пишеться та літера, що вимовляється, а вимовляється вона однаково з рідною мовою. Це сприяє досягненню високих результатів у техніці читання будь-яких слів на основі осмислення звуко-буквених зв'язків, а в техніці письма – нормативному написанню всього мовленнєвого матеріалу, який підлягає засвоєнню (Мартинова, 2004, с. 242).

Психологічною особливістю навчання малюванню на першому етапі є домінанта уваги вчителя та учнів на сприйняття іноземної мови та адекватне реагування на неї; а методичною особливістю є виконання мовних та лінгвомовленнєвих вправ на обмеженому лексико-граматичному матеріалі. Останнє зумовлено його відбором залежно від правил читання, що вивчаються. Тому пояснення способів зображення предметів також обмежене у лінгвістичному аспекті, що дає змогу навчати малюванню найпростіших деталей майбутніх картин.

Другий етап – предметно-зображувальний полягає у тому, щоб навчити учнів малювати: 1) навколишні предмети в їх лінійному зображенні за зразком, а саме: а) квіти; б) листя; в) дерева; г) тварин; ґ) предмети меблів; 2) навколишні предмети в типових для них місцях у їхньому об'ємному зображенні з опорою на зразок, а саме: а) квіти у вазі; б) листя на дереві; в) дерева саду; г) тварини у звичних їм місцях; ґ) меблі у кімнаті. Це досягається шляхом реалізації триблочного процесу навчання: 1) використання попередніх фраз класно-урочного побуту у поєднанні з новими у їх більш розширеному обсязі; 2) формування навичок техніки читання та письма на основі читання голосних та приголосних, що відрізняються від основного коду, читання слів за правилами озвучування буквосполучень, а також читання словосполучень та пропозицій зразків побутового та предметного мовлення з їх подальшим відтворенням; 3) пояснення англійською мовою техніки зображення та розфарбовування запрограмованих видів малюнків.

Психологічною особливістю навчання малюванню на другому етапі є рівнорозподілена увага вчителя та учнів як на форму змісту мови, так і на її смислово наповненість, що виявляється можливим завдяки наростанню читацьких та орфографічних можливостей учнів. Методичною особливістю є виконання лінгвомовленнєвих та передмовних вправ на лексико-граматичному матеріалі, що роз-

ширюється, що дає змогу проводити навчання зображенню більш складних малюнків.

Третій етап – творчо-зображувальний полягає у тому, щоб навчити учнів: 1) малювати предмети побутового побуту, меблів, навколишньої природи в об'ємному зображенні з незвичайними творчими елементами; 2) створювати сюжетні малюнки з урахуванням реальних ситуацій; 3) створювати сюжетні композиції з урахуванням фантастичних взаємозв'язків різних предметів. Це досягається шляхом реалізації триблочного процесу навчання, а саме: 1) використання всіх попередніх та нових фраз класно-урочного побуту, які загалом дають змогу проводити всю навчально-виховну роботу англійською мовою; 2) вивчення матеріалу для розширення словникового запасу учнів та необхідних граматичних конструкцій для його застосування у предметно-мовленнєвій діяльності. Відбір матеріалу не залежить від правил його читання і письма, а залежить лише від змісту виконуваних малюнків; 3) навчання техніки малювання запрограмованих малюнків англійською шляхом виконання таких дій: 1) сприйняття на слух пояснення вчителя щодо створення певного малюнка; 2) розуміння сприйнятого з урахуванням виконання адекватних образотворчих дій; 3) відповіді на питання вчителя у зв'язку зі створюваним малюнком; 4) коментування того, що покроково створюється у процесі малювання; 5) обмін малюнками на кожному етапі та обговорення побаченого.

Психологічною особливістю навчання малюванню третьому етапі є домінанта уваги вчителя та учнів на навчанні виконання образотворчих процесів і лише контролює увагу до лексико-граматичної форми промови. Методичною особливістю є виконання іншомовної мовленнєвої діяльності в аудіюванні, монологічному та діалогічному мовленні для досягнення зображення складних об'ємних малюнків з елементами їхньої творчості.

Висновки. Викладений у статті матеріал дає змогу дійти таких висновків.

(1) Інтегроване навчання розуміється нами як об'єднання двох процесів навчання в одну процесуальну спільність, у якій вони пов'язані загальним змістом та методами викладання, що дає змогу одночасно набувати знань та розвивати вміння у двох видах діяльності: професійній та іншомовній.

(2) Етапами навчання учнів молодших класів малюванню засобами англійської мови були такі: *контурно-зображувальний*, метою якого було навчити учнів малювати: 1) різнокольорові лінії;

2) геометричні фігури; 3) орнаменти з елементів геометричних фігур; 4) контури листя, квітів та тварин та розуміти англійське мовлення вчителя щодо виконання всіх зображальних дій, а також навчити учнів англійських букв, звуків, їх написання та транскрибування для формування навичок техніки читання та письма за основним кодом; *предметно-зображувальний* метою якого було навчити учнів малювати: 1) навколишні предмети у їх лінійному зображенні за зразком; 2) навколишні предмети у типових їм місцях у тому об'ємному зображенні з опорою на зразок та розуміти англійське мовлення вчителя щодо виконання всіх зображальних дій та розфарбовування малюнків, а також уміти читати словосполучення і речення зразків побутового та предметного мовлення з їх подальшим продукуванням англійською мовою; *творчо-зображувальний*, метою якого було навчити учнів: 1) малювати предмети побутового побуту, меблів, навколишньої природи в об'ємному зображенні з незвичайними творчими елементами; 2) створювати сюжетні малюнки з урахуванням реальних ситуацій; 3) створювати сюжетні композиції з урахуванням фантастичних взаємозв'язків різних предметів та розуміти англійське мовлення вчителя щодо виконання всіх зображальних дій, розфарбовування малюнків та техніки малювання запрограмованих малюнків і коментувати власні зображальні дії англійською мовою.

(3) Педагогічна модель навчання учнів молодших класів малюванню засобами англійської мови, що пропонується, заснована на концепції процесуальної інтеграції двох різнотипних шкільних предметів, одним із яких виступає малювання, а іншим – іноземна мова. Ця модель передбачає одночасне засвоєння різного за сутністю матеріалу. З одного боку, цей матеріал пов'язаний із навчанням певного шкільного предмету, а саме малювання, а з іншого – програмується матеріал, що викладає ці дії іноземною мовою.

Перспективи. Викладені результати дослідження дають підставу для практичного розроблення процесу підготовки майбутніх учителів початкових класів до інтегрованого навчання освітньої та іншомовної мовленнєвої діяльності молодших школярів та моделювання цього процесу навчання.

Перевірку ефективності розробленої методики навчання учнів молодших класів малюванню засобами англійської мови буде здійснено у процесі проведення експериментального навчання, яке і виступає перспективою нашої подальшої роботи.

ЛІТЕРАТУРА

1. Словник-довідник з професійної педагогіки / за ред. А.В. Семенової. Одеса : Пальміра, 2006. 221 с.
2. Антонов Н.С. Інтеграційна функція навчання. Київ : Освіта, 1989. 304 с.
3. Боднар С. В. Інтегроване навчання професійної та іншомовної мовної діяльності. *International scientific professional periodical journal The Unity of Science*, 2, 2015. С.16-20.
4. Коломієць А.М. Міжпредметні зв'язки у контексті проблеми інтеграції. *Педагогіка і психологія професійної освіти*. 1999. № 2. С. 61–66.
5. Савченко О.Я. Дидактика початкової школи : підручник. Київ : Абрис, 1997. 416 с.
6. Фрумкіна А.Л. Теоретический аспект моделирования исследуемого процесса подготовки будущих учителей начальных классов к их интегрированной педагогической деятельности. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. 2020. № 68(1). С. 118–123.
7. Frumkina A. Postmodern Principles in Integrated Teaching of Foreign Languages and Fine Arts to Primary Learners in the New Ukrainian School. *Revista Romaneasca Pentru Educatie Multidimensionala*. 2021. № 13(4). С. 579–594. URL: <https://doi.org/10.18662/rrem/13.4/499>.
8. Мартынова Р.Ю. Виды интегрированных процессов обучения профессиональной деятельности студентов неязыковых вузов. *Науковий вісник ПНПУ імені К.Д. Ушинського*. 2010. № 9–10. С. 80–88.
9. Бігич О.Б. Особистісно-діяльнісний розвиток молодшого школяра на уроці іноземної мови : монографія. Київ : Віпол. 138 с.
10. Навчальна програма «Образотворче мистецтво» для загальноосвітніх навчальних закладів, 1–4 класи : Наказ Міністерства освіти і науки України від 05.08.2016 № 948. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/navchalni-programi-dlya-pochatkovoyi-shkoli>.
11. Плахотник В.М. Обучение орфографии трудных слов в английском языке. *Иностранные языки в школе*. 1978. № 1. С. 90–92.
12. Мартинова Р.Ю. Цілісна загальнодидактична модель змісту навчання іноземних мов : монографія. Київ : Вища школа, 2004. 454 с.

INTEGRATED TEACHING EDUCATIONAL AND ENGLISH SPEAKING ACTIVITIES TO THE PRIMARY SCHOOL STUDENTS

Aryna Frumkina

PhD, Associate Professor, Head of the Department of Germanic and Oriental Languages and Translation
International Humanitarian University, 33 Fontanska doroha str., Odesa, Ukraine, 65000, frumkina@onua.edu.ua
ORCID: 0000-0003-2635-685X

Introduction. One of the main tasks of the present-day education is to improve the system of primary education as a fundamental basis for preparing children for their further productive life. The requirements concerning the improvement of primary education standards are revealed in the concept of implementation of state policy in the reform of general secondary education "New Ukrainian School" for the period up to 2029. This research is an attempt to demonstrate one of the possible options for integrated teaching primary school students. **Purpose.** Training Ukrainian primary school students how to draw using the English language as the basic language for teaching school subject "Drawing". **Methods.** Analysis of pedagogical, didactic and methodical literature on the research problem with the purpose to conduct theoretical substantiation of the model of teaching primary school students how to draw by means of the English language; pedagogical modeling. **Results.** The stages of teaching primary school students how to draw by means of the English language have been determined. The specific features of each stage have been highlighted. The stages of integrated teaching primary school students are the following. *The first stage* is contour-and-pictorial, the purpose of which is to teach children to draw such things as: multi-colored lines; geometric figures; ornaments from elements of geometric shapes; contours of leaves, flowers and animals and to understand the teacher's speech in English regarding the performance of all drawing actions. In addition, at this stage, primary school students learn English letters, sounds, their way of writing and transcribing to form reading and writing skills. *The second stage* is subject-and-pictorial, the purpose of which is to teach students to draw: surrounding objects in their linear image according to the sample and surrounding objects in their typical places in their three-dimensional image based on the sample and to understand the teacher's speech in English how to draw and how to color the pictures. In addition, at this stage, the skills of reading and writing in English are formed on the basis of the rules how to read clusters of vowels and consonants. *The third stage* is creative-and-pictorial, the purpose of which is to teach students: to draw household objects, furniture, nature in a three-dimensional image with unusual creative elements; to create plot drawings taking into account real situations; to create composition drawings taking into account the fantastic interrelationships of various subjects, and to understand the teacher's speech in English how to draw, how to color pictures, how to use special technique of drawing pictures. In addition, at this stage, primary school students' vocabulary is expanded and certain grammatical constructions are studied for their use in foreign language subject-and-speech activities.

Key words: integrated learning, teaching drawing using the English language, stages of integrated teaching, primary school students.

REFERENCES

1. *Slovník-dovideník z profesijnoyi pedahohiky [Vocational pedagogic reference dictionary]* (2006) / Ed. by A.V. Semenovoyi. Odesa: Pal'mira, 2006. [In Ukrainian]
2. Antonov, N.S. (1989). *Intehratsiyana funktsiya navchannya. [Integrative learning function]* Kyiv: Osvita. [In Ukrainian]
3. Bodnar, S.V. (2015). Integrirovannoye obucheniye professional'noy i inoyazychnoy rechevoy deyatel'nosti [Integrated training of professional and foreign language speech activity] *International scientific professional periodical journal «The Unity of Science», 2*, pp.16 URL:20. [In Ukrainian]
4. Kolomiyets', A.M. (1999). Mizhpredmetni zv'yazky u konteksti problemy intehratsiyi [Interdisciplinary communication in the context of the problem of integration]. *Pedahohika i psykholohiya profesijnoyi osvity [Pedagogy and psychology of professional education]*, 2, pp. 61–66. [In Ukrainian]
5. Savchenko, O.Ya. (1997). *Dydyktyka pochatkovoyi shkoly: pidruchnyk dlya studentiv pedahohichnykh fakul'tetiv [Primary school didactics: a textbook for students of pedagogical faculties]* Kyiv: Abrys.
6. Frumkina, A.L. (2020). Teoreticheskiy aspekt modelirovaniya issleduyemogo protsessa podgotovki budushchikh uchiteley nachal'nykh klassov k ikh integrirovannoy pedagogicheskoy deyatel'nosti. [Theoretical aspect of modeling the process of training future primary school teachers to their integrated pedagogical activity] *Pedagogika formuvannya tvorchoї osobistosti u vishchій i zagal'noosvitniy shkolakh [Pedagogy of the formation of a creative personality in higher and secondary schools]*, 68 (1), pp. 118–123. [In Russian]
7. Frumkina, A. (2021). Postmodern Principles in Integrated Teaching of Foreign Languages and Fine Arts to Primary Learners in the New Ukrainian School. *Revista Romaneasca Pentru Educatie Multidimensionala*, 13(4), 579-594. <https://doi.org/10.18662/rrem/13.4/499>
8. Martynova, R.Yu. (2010). Vidy integrirovannykh protsessov obucheniya professional'noy deyatel'nosti studentov neyazykovykh vuzov [Types of integrated processes of training professional activities of students of non-language higher education institutions]. *Naukoviy visnik PNPU imeni K. D. Ushynskogo [Bulletin of South Ukrainian National Pedagogical University]*, 9–10, pp. 80–88.
9. Bihych, O.B. (2010). *Osobystisno-diyal'nisnyy rozvytok molodshoho shkolyara na urotsi inozemnoyi movy: monohrafiya [Personal and activity development of a junior high school student in a foreign language lesson]*. Kyiv: Vipol.[In Ukrainian].
10. *Navchal'na prohrama «Obrazotvorche mystetstvo» dlya zahal'noosvitnikh navchal'nykh zakladiv 1–4 klasy, zatverdzhena ta vvedena u diyu nakazom Ministerstva osvity i nauky Ukrainy vid 05.08.2016 № 948. [Curriculum "Fine Art" for general educational institutions grades 1–4, approved and put into effect by the order of the Ministry of Education and Science of Ukraine dated August 5, 2016 No. 948]. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/navchalni-programi-dlya-pochatkovoyi-shkoli>. [In Ukrainian]*
11. 12. Martynova R.Yu. Holistic general didactic model of the content of teaching foreign languages: monograph. Kyiv: Higher school 2004. 454 p. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/navchalni-programi-dlya-pochatkovoyi-shkoli>.
12. Plakhotnik, V.M. (1978). Obucheniye orfografii trudnykh slov v angliyskom yazyke [Teaching the spelling of difficult words in English language]. *Inostrannyye yazyki v shkole [Foreign languages at school]*, 1, pp. 90–92. [In Russian]
13. Martynova, R.Yu. (2004). *Tsilisna zahal'no-dydyktychna model' zmistu navchannya inozemnykh mov : monohrafiya [Holistic general didactic model of the content of teaching foreign languages]* Kyiv : Vyshcha shkola. [In Ukrainian]

Стаття надійшла 11.08.2023